

Katarzyna Wasilewska

Konferencja naukowa "Myśl Ibn Chalduna jako czynnik zbliżenia między cywilizacjami"

Studia Philosophiae Christianae 42/2, 244-247

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sesji, lecz został wydrukowany w *Gazecie Niedzielnej* (9/3004 z dnia 26 lutego 2006 r.). Artykuł ojca Piusa zawiera informacje dotyczące życia ks. Bełcha i jego aktywności kapłańskiej oraz opisuje trzy poważne dzieła, jakich podjął się S. Bełch.

Pierwszym z nich jest książka o Pawle Włodkowicu zatytułowana *Paweł Włodkowicz i jego nauka o prawie międzynarodowym i polityce*.

Drugą znaczącą pracę stanowi życiorys św. Stanisława – biskupa i męczennika.

Natomiast trzecią – przekład na język polski *Sumy Teologii*. Autor artykułu zwraca uwagę, że to ostatnie przedsięwzięcie wymagało „nadludzkiego wysiłku”.

O. Pius Bełch zwrócił także uwagę na potrzebę opracowania dokładnej i szczegółowej monografii na temat Ks. Stanisława, gdyż jak do tej pory dysponujemy tylko jego życiorysem, zawartym w opracowaniu przygotowanym przez ks. Józefa Bełcha zatytułowanym *Wspomnienia*, który jednak zawiera błędy i choć był spisywany jeszcze za życia Ks. Stanisława, to jednak nie został przez niego poprawiony.

Konferencja ponadto była wzbogacona wystawą poświęconą publikacjom ks. S. Bełcha i zakończyła się uroczystym odsłonięciem pamiątkowej tablicy ku jego czci.

KATARZYNA WASILEWSKA

**KONFERENCJA NAUKOWA
MYŚL IBN CHALDUNA JAKO CZYNNIK ZBLIŻENIA
MIĘDZY CYWILIZACJAMI**

13 maja 2006 r. odbyła się w Warszawie konferencja naukowa zorganizowana przez Collegium Civitas i Instytut Ibn Chalduna. Celem spotkania było uczczenie postaci wielkiego uczonego arabskiego – Ibn Chalduna (Tunis 1332 – Kair 1406) w sześćsetną rocznicę jego śmierci. Wygłoszone referaty ukazywały wszechstronność zainteresowań oraz nowoczesność poglądów tego średniowiecznego myśliciela.

W pierwszym z nich pt. *Władza w ujęciu Ibn Chalduna*, prof. dr hab. Hassan A. Jamsheer wskazywał, że zagadnienia dotyczące sposobów i celów sprawowania władzy oraz sposobów reprezentowania społeczeństwa są nadal aktualne. W swoim wystąpieniu prof. Jamsheer opisał poglądy polityczne Ibn Chalduna zawarte w *Muqaddimie*, czyli *Wstępie (Prolegomena)* do wielkiego dzieła jakim jest *Historia Powszechna*. W *Muqaddimie* Ibn Chaldun przedstawił swoje rozumienie historii oraz określił nową naukę, której przedmiotem jest cywilizacja ludzka i społeczeństwo. Twierdził, że życie w społeczności jest konieczne dla człowieka, a ludzi żyjących w zbiorowości łączy więź społeczna (*'asabijja*), która jest oparta przede wszystkim na związku krwi. W każdym społeczeństwie musi istnieć *'asabijja* silniejsza, która podporządkowuje i łączy w sobie wszystkie inne więzi w jedną. Ostatecznym celem, do którego dąży, jest władza królewska, która oznacza zwierzchność i zdolność rządzenia przy pomocy siły. W swoim wystąpieniu prof. Jamsheer podkreślał, że zagadnienia władzy i państwa zajmowały istotne miejsce w poglądach Ibn Chalduna. Można w nich wyróżnić dwie części, z których pierwsza określa formy sprawowania władzy i prowadzenie polityki przez władcę, a druga zajmuje się rozwojem państw w czasie i przestrzeni.

Drugi referat, wygłoszony przez dr Ahmada Nazmi, ukazywał *Geograficzną wizję świata w Prolegomenach Ibn Chalduna*. Dr Nazmi również podkreślał wagę historii w myśli Ibn Chalduna oraz jego krytyczną postawę wobec innych historyków, których przekazy zawierały błędy. W *Muqaddimie* Ibn Chaldun prezentuje też swoje poglądy geograficzne, które nie były zbyt oryginalne, i opierały się przede wszystkim na tradycji znanych mu geografów muzułmańskich, na których autorytet często się powołuje. Ibn Chaldun uważał, że środowisko naturalne i miejsce zamieszkania mają wpływ nie tylko na wygląd człowieka, ale również na jego charakter, zwyczaje oraz wyznawane wartości.

W trzecim referacie – *Znaczenie cywilizacji europejskiej dla Ibn Chalduna*, mgr Błażej Popławski wykazywał, że Ibn Chaldun chciał zbadać genezę cywilizacji ogólnoludzkiej, dlatego interesował się innymi kulturami i ludami. W jego poglądach widoczna jest wiedza o rozwoju nauki europejskiej – wiedział o istnieniu uniwersytetów oraz kulturze Europy, na którą, jak zauważył Ibn Chaldun, istotny wpływ wywarła tradycja starożytnej Grecji i Rzymu.

Kolejny referat, wygłoszony przez mgr Katarzynę Wasilewską z UKSW, przedstawiał *Historię jako podstawę filozofii społecznej Ibn Chalduna*. Historia jest nauką ważną dla wszystkich, ponieważ zawarte są w niej informacje o minionych wiekach, a wiedza ta pomaga w zrozumieniu działań ludzi. Historia wymaga też zastanawiania się i dochodzenia do prawdy oraz badania przyczyn i początków istniejących rzeczy, dlatego, według Ibn Chalduna, można ją uznać za jedną z nauk filozoficznych. Historia jest też zbiorem wiadomości o ludzkiej organizacji społecznej, czyli cywilizacji świata. Zajmuje się więc naturą i warunkami tej cywilizacji – stanem dzikości i stwarzaniem się, solidarnością społeczną, sposobami zdobywania przewagi jednej grupy nad innymi, czego wynikiem jest powstawanie królestw i państw. Dla Ibn Chalduna historia jest nauką, której zadaniem jest badanie rozwoju społeczeństw na różnych etapach cywilizacji. Aby właściwie zrozumieć proces rozwoju, trzeba poznać prawa poruszające społeczeństwo, które zawarte są tylko w prawdziwych świadectwach historycznych. Ibn Chaldun uważał, że studiowanie historii jest drogą do prawdy, a zapisane w niej biografie wielkich postaci pomagają w wyborze sposobu życia.

Podsumowując, można zauważyć, że w Polsce prowadzone są bardzo szerokie badania nad myślą Ibn Chalduna. Świadczy o tym różnorodność problemów podejmowanych w wygłoszonych referatach, w których podkreślano szczególnie nowoczesność poglądów Ibn Chalduna aktualnych również dziś. Nowatorskie ujęcia w jego poglądach ekonomicznych przedstawiła mgr Katarzyna Górak – Sosnowska w referacie *Współczesne realia ekonomiczno – społeczne świata arabskiego a myśl Ibn Chalduna*. Natomiast Bogusław R. Zagórski w swoim wystąpieniu *Ibn Chalduna koncepcja muzułmańskiego społeczeństwa oświeconego z perspektywy współczesnej* podkreślał, że poglądy społeczne tego myśliciela mogą być pomocne w zrozumieniu dzisiejszej trudnej sytuacji w krajach arabskich i znalezieniu nowych rozwiązań.

Część z referatów prezentowała myśl Ibn Chalduna z perspektywy historycznej. Dr Paulina Lewicka ukazała *Spółeczno – polityczne tło mameluckiego Kairu, miasta Ibn Chalduna*, natomiast mgr Franciszek Bocheński zaprezentował wystąpienie pt. *Postawa Ibn Chalduna wobec wiedzy tajemnej*. W jednym z referatów kończących konferencję, *Ibn Al-Azrak (Malaga 1427 – Jerozolima 1490) kontynuator myśli Ibn Chalduna*, prof. dr hab. Janusz Danecki przedsta-

wił postać tego myśliciela, zauważając, że chociaż powoływał się na myśl swojego wielkiego poprzednika, to jednak nie można go uznać za wiernego kontynuatora poglądów Ibn Chalduna.

Na zakończenie należy zauważyć, że myśl Ibn Chalduna sprzed sześciuset lat jest dziś nadal analizowana i badana. Jednak wiele ośrodków naukowych w prowadzonych badaniach podkreśla poglądy społeczne tego arabskiego myśliciela jako koncepcje politologiczne czy socjologiczne, pomijając przy tym podejmowane przez niego zagadnienia filozoficzne.

ŁUKASZ MAŻEWSKI

**SPRAWOZDANIE Z PREZENTACJI NA XII TARGACH
KSIĄŻKI KATOLICKIEJ
KSIĄŻKI PROF. DR HAB. ARTURA ANDRZEJUKA
GERTRUDA MIESZKÓWNA I JEJ „MODLITEWNIK”**

Spotkanie otworzył dyrektor Wydawnictwa UKSW mgr Henryk Podolski, który na wstępie przywołał słowa prof. Teresy Michałowskiej, że „Gertruda Mieszkówna może być uznana za pierwszego pisarza w Polsce”. Następnie przywitał gości: prorektora UKSW prof. Tadeusza Klimskiego, ks. dra Tomasza Stępnia, dra Pawła Milcarka i autora książki, prof. Artura Andrzejuka oraz wszystkich gości, którzy przybyli na spotkanie.

Prof. Tadeusz Klimski, który zabrał głos jako pierwszy, dostrzegł wielką duchową kulturę Gertrudy Mieszkówny. Wspomniął, że od wielu lat towarzyszy zainteresowaniom prof. Andrzejuka i cieszy się z ukazania spuścizny Gertrudy w badaniach tego historyka, teologa i filozofa. Wskazał, że w osobie Gertrudy mamy do czynienia z „Matką Polką”, która w swych modlitwach sytuowała się w realnej rzeczywistości Boga. Przypomniął, że Księżna stała się też wzorem działalności społecznej, która może zawstydzić polityków, umiała bowiem pokazać prawidłową hierarchię wartości. *Modlitewnik* jest tego najlepszym świadectwem. Jako kobieta wspierała swoje dzieci, jak również była oparciem dla swego małżonka. Jednocześnie po-